

Handläggare
Elisabet Wallgren
Telefon: 0850801509**Till**
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd
2022-05-18

Flyktingmottagande med anledning av händelseutvecklingen i Ukraina

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ett initiativärende med anledning av invasionen av Ukraina. Ärendet tydliggör samt föreslår förstärkningar för stadens mottagande av flyktingar. Ärendet lämnar en bedömning av de behov som kan uppstå samt de ekonomiska konsekvenser det medför för flera verksamhetsområden.

Kommunfullmäktige föreslås besluta att godkänna inriktningen för mottagande av flyktingar från Ukraina b.l.a. att samtliga nämnder ska följa extraordinära kostnader till följd av mottagandet.

Kommunstyrelsen har även beslutat att nämnderna medges budgetjusteringar för att förstärka och anpassa ordinarie verksamhet och för att stärka civilsamhället och föreningslivets möjligheter att bistå målgruppen.

Förvaltningen anser att ärendet sammanfattar behov och konsekvenser. Genom aktiveringen av massflyttingsdirektivet kan flera verksamheter komma att påverkas och det kan komma att få betydande påverkan på förvaltningens ekonomiska förutsättningar. Förvaltningen ställer sig därmed positiv till de föreslagna budgetjusteringarna. Avdelningarna instämmer i stort med analyserna i stadsledningens tjänsteutlåtande och lyfter bland annat att värdet av undervisning på svenska för de barn som kommer och att en tydlig inriktning skapar en stabil grund för mottagande och ger de verksamheter som berörs en möjlighet att förbereda förstärkning av arbetet med kort varsel. Då massflyktningdirektivet inte används tidigare, och att detaljerna om praktisk tillämpning inte är utarbetade, kan snabba förändringar komma att behöva hanteras och det anser förvaltningen bäst samordnas centralt i staden.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat ett initiativärende med anledning av invasionen av Ukraina till flertalet stadsdelsnämnder, stadsledningskontoret, arbetsmarknads-, kultur-, social- och utbildningsnämnden. Yttranden på remissen ska ha inkommit senast den 25 maj 2022. Tjänsteutlåtande från stadsledningskontoret bifogas.

Rysslands invasion av Ukraina har medfört att en stor del av den ukrainska befolkningen har varit tvungen att ta till flykt. Enligt Migrationsverkets uppdaterade huvudscenario kan 80 000 personer från Ukraina komma att söka skydd i Sverige fram till årsskiftet. Det finns dock svårighet i att förutse händelseutvecklingen vilket medför att utveckling behöver följas noggrant samt att stadens verksamheter görs beredda och redan nu ges förutsättningar för ett förstärkt arbete.

EU:s medlemsstater beslutade den 4 mars 2022 om att aktivera massflyktsdirektivet. Det innebär att en ukrainsk medborgare eller en person som har skyddsstatus i Ukraina och har lämnat landet efter den ryska invasionen kan få omedelbart skydd i Sverige och ett tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Ärendet

Med anledning av kriget i Ukraina kommer staden att ställas inför en rad utmaningar inom ett flertal verksamhetsområden som innefattas av det kommunala ansvaret vilket kan medföra att stadens verksamheter på kort sikt kan komma att behöva förstärkas. Initiativärendet avser tydliggöra stadens inriktning samt föreslå förstärkningar som gör att staden har stabil grund för mottagande av flyktingar.

EU:s medlemsstater beslutade den 4 mars 2022 om att aktivera massflyktsdirektivet. Det innebär att en ukrainsk medborgare eller en person som har skyddsstatus i Ukraina och har lämnat landet efter den ryska invasionen kan få omedelbart skydd i Sverige och ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Tillståndet beviljas ett år till och med den 3 mars 2023 med möjlighet till förlängning som mest totalt tre år.

Personer som har beviljats uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet omfattas av lagen om mottagande av asylsökande (LMA). Det innebär att de har rätt till logi, bostadsersättning, dagersättning, skola och förskola för barn, vård som inte kan vänta och att arbeta.

Staten har det huvudsakliga ansvaret för mottagandet av skyddsbehövande utifrån nuvarande lagstiftning men lagändringar som påverkar kommunernas roll kommer troligen att ske inom kort. I grunden klarar staden mottagande inom ramen för nämndernas ordinarie uppdrag men det kan komma att behövs förstärkning av processer och verksamheter.

Det är förnärvarande oklart hur mottagande ska fungera över tid och hur tillämpning av lagen ska fungera i praktiken för kommuner, varför frågan är under bearbetning av statliga myndigheter. Staden följer utvecklingen i dessa frågor noggrant. Det är angeläget att i detta skede ha tydliga utgångspunkter för stadens verksamheter samt att kostnadsersättning från staten ska sökas för insatser och förstärkning som inte åligger kommunerna utifrån tillämpningen av gällande lagstiftning.

Initiativärendet lämnar en bedömning av de behov som kan uppstå mot bakgrund av ovanstående samt de ekonomiska konsekvenser de medför för områdena:

- skola/förskola samt stadsdelsnämndernas öppna verksamheter,
- socialtjänsten,
- egenförsörjning,
- ett mottagande i samverkan med civilsamhället,
- ekonomiska konsekvenser och
- ansvar för lokaler och bostäder.

I ärendet förslår kommunstyrelsen kommunfullmäktige att besluta att:

- inriktningen för mottagande av flyktingar med anledning av invasionen av Ukraina godkänns
- socialnämnden ska upprätta nödvändiga avtal med nationell myndighet om boendelösningar och att
- samtliga nämnder ska, där det uppstår, följa extraordinära kostnader till följd av mottagandet för att kunna ta del av eventuella ersättningar från staten samt att i stadens kommande större uppföljningsärenden kunna ansöka om kompensation.

Kommunstyrelsen beslutar även att nämnderna medges budgetjustering med 30 mnkr för att förstärka och anpassa ordinarie verksamhet och att nämnderna medges budgetjustering med 10 mnkr för att stärka civilsamhället och föreningslivets möjligheter att bistå målgruppen.

Ärendets beredning

Administrativa avdelningen har berett ärendet i samråd med samtliga avdelningar inom förvaltningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att initiativärendet sammanfattar behov och konsekvenser som kan uppstå med anledning av Rysslands invasion av Ukraina. Att dra lärdomar från tidigare mottagande av större flyktingströmmar, agera proaktivt och förbereda sig anser förvaltningen är bra och framsynt.

Förvaltningen uppfattar i enlighet med stadsledningskontoret att det är svårt att bedöma omfattningen av nya behov av flyktingmottagande då prognoserna är svåra att göra. Utifrån detta anser förvaltningen att återkommande information om antalet ukrainska medborgare som befinner sig i staden kan vara av intresse att följa över tid för att justera för insatserna framåt.

Nedan lämnar förvaltningen synpunkter på de verksamhetsområden som identifierats kunna påverkas av ett ökat flyktingmottagande.

Förskola

Förskoleavdelningen lyfter att det idag finns en lång erfarenhet av att arbeta med barns språkutveckling för barn där svenska inte är barnets modersmål. Förskolan har då ansvar för att barnen lär sig fullgod svenska innan barnet påbörjar förskoleklass samtidigt som pedagogerna uppmanar vårdnadshavarna att prata barnets modersmål i hemmet. Förvaltningen bedömer att barn från Ukraina bäst ges undervisning på svenska på samma sätt som barn med andra modersmål ges undervisning i svenska.

Socialtjänsten inklusive egenförsörjning

Att kommunstyrelsens tydliggör stadens inriktning och skapar en stabil grund för mottagande av flyktingar anser förvaltningen är positivt. Det ger de verksamheter inom socialtjänsten som berörs en möjlighet att förbereda för att med kort varsel kunna förstärka arbetet. Även uppmaningen att följa extraordinära kostnader till följd av mottagandet för att kunna ta del av ersättningar från staten, är ett välbehövligt initiativ som ger förutsättningar för utökning av personal för mottagande av flyktingar med behov av insatser inom exempelvis relationsvård, missbruksbehandling eller barn och ungdomsenheterna.

Det är positivt att kommunstyrelsens klargör att stadens redan upparbetade rutiner för mottagande av ensamkommande barn gäller. Avdelningen kan liksom kommunstyrelsen konstatera att mer resurser kan komma att behövas eftersom det nuvarande ersättningssystemet med all sannolikhet inte kommer att täcka ökade kostnader vid ett stort inflöde.

När det gäller försörjningsfrågan så anser avdelningen att staden idag är bättre rustad än i det tidigare flyktingmottagandet 2015-2016 i och med tillkomsten Integrationspakten och "Welcome house". Att Intro Stockholm också ges förutsättningar att skala upp sin verksamhet vid behov är positivt. Då massflyktningsdirektivet inte används tidigare och detaljerna om hur mottagandet ska fungera över tid samt praktik kring hur tillämpningen ska fungera är under bearbetning kan snabba förändringar komma att behöva göras. Detta görs lättare i en verksamhet under central förvaltningen än i 13 stadsdelsförvaltningars verksamhet för ekonomiskt bistånd.

Det kan också ytterligare påpekas att de snabba avstämningar och uppdateringar som upparbetats mellan socialförvaltningen och stadsdelsförvaltningarnas avdelningschefer i socialtjänsten under pandemin även i fortsättningen kan användas som kommunikationsvägar vid snabba förändringar i stadens arbete med flyktingmottagandet.

Stadsdelsnämndernas öppna verksamheter och mottagande i samverkan med civilsamhället

Avdelning stadsmiljö, medborgarservice och fritid identifierar att de öppna verksamheterna i nuläget haft få kontakter med medborgare från Ukraina. Avdelningen bedömer att digital kommunikation och engelska initialt kan vara tillräcklig för att möta de kommunikationsbarriärer som kan uppstå i mötet med flyktingar från Ukraina men anser att det behövs en tydlig förberedelse för att så eventuellt inte kommer vara fallet. Insatserna avseende översättning och tolkning bedöms därför kunna behöva förstärkas i större utsträckning än vad som prognostiseras utifrån tidigare erfarenheter av flyktingströmmar. Avseende samverkan med civilsamhället instämmer avdelningen i stadsledningskontorets analys av behov och konsekvenser.

Avdelning äldreomsorg, funktionsnedsättning och socialpsykiatri är nöjda med de analyser som ges i kommunstyrelsens tjänsteutlåtande.

Ekonomiska konsekvenser samt ansvar för lokaler och bostäder

Förvaltningen delar beskrivningen gällande de osäkerhetsfaktorer som framgår i ärendet. Genom aktiveringen av massflyktingsdirektivet finns det flera verksamheter som kan komma att påverkas och det kan komma att få betydande påverkan på förvaltningens ekonomiska förutsättningar. Förvaltningen ställer sig därmed positiv till de föreslagna budgetjusteringar som framgår i skrivelsen för att stärka arbetet inom ramen för den ordinarie verksamheten, samt inom civilsamhället och föreningslivet. I vilken omfattning tilldelningen motsvarar kostnadsökningar är det svårt att bedöma i dagsläget. I fall att kostnadsökningar vida kommer att överskrida beslutad tilldelning

emotser förvaltningen ytterligare kompensation vid behov i ett senare skede.

Förvaltningen har idag en stor lokalkapacitet i förskolan (453 förskoleplatser i mars 2022) som en följd av en fallande trend i barnantal. Särskilt i Rinkeby och Husby har barnantalet sjunkit. Under de senaste fem åren har barnantalet sjunkit med 121 barn i Rinkeby (8 procent färre). Även Husby har ett lägre barnantal, med 93 färre barn under de senaste fem åren (11 procent färre). I Husby och Rinkeby har förvaltningen en starkare lokalkapacitet avseende förskolelokaler. En stor lokalkapacitet för förskoleverksamhet kan ses som positivt om det kommer många barn från Ukraina som behöver förskoleplats. Förvaltningen vill dock lyfta att personalkapacitet har justerats för att möta det fallande barnantalet och det idag inte finns personalkapacitet att bedriva förskoleverksamhet med fullt lokalutnyttjande.

Toni Mellblom
Stadsdelsdirektör
Rinkeby-Kista
stadsdelsförvaltning

Johan Hernman
administrativ chef
Rinkeby-Kista
stadsdelsförvaltning

Bilaga

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande dnr KS 2022/383, 2022-04-05

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Toni Mellblom, stadsdelsdirektör	2022-05-03
Johan Hernman, administrativ chef	2022-05-03